

Predmet C-422/23 [Daka]ⁱ

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

10. srpnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sąd Najwyższy (Poljska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

3. travnja 2023.

Žalitelj:

T.B.

Druge stranke u postupku:

C.B.

D.B.

Predmet glavnog postupka

Podjela zajedničke imovine i raspodjela nasljedstva

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Članak 267. UFEU-a – Članak 19. stavak 1. UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Nepostojanje pravnog lijeka protiv odluke kojom se suca bez njegova pristanka na određeno vrijeme tijekom godine raspoređuje na dužnost u drugom vijeću nadležnom za razmatranje druge vrste predmeta – Pitanje je li sud u čijem sastavu sudjeluje sudac koji prethodno nije imao mogućnost podnošenja pravnog lijeka protiv odluke o raspoređivanju zakonom prethodno ustanovljen neovisan i nepristrani sud

ⁱ Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

Prethodna pitanja

1. Treba li odredbu članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, u situaciji u kojoj se odredbom nacionalnog prava predviđa da sudac nacionalnog suda zadnjeg stupnja (sudac Sądu Najwyższego (Vrhovni sud, Poljska)) na temelju diskrecijske odluke predsjednika koji vodi taj sud (Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego (prvi predsjednik Vrhovnog suda, Poljska)) može bez svojeg pristanka na određeno vrijeme tijekom godine biti raspoređen na dužnost iz jednog vijeća tog suda, u kojem u skladu sa svojom spremom i ovlastima uobičajeno odlučuje, u drugo vijeće tog suda nadležno za razmatranje predmeta drukčijih od onih kojima se taj sudac dotad bavio, tumačiti na način da se njome zahtijeva da sudac koji je raspoređen na dužnost, radi zaštite njegove neovisnosti, ima pravo na podnošenje pravnog lijeka neovisnom i nepristranom sudu u postupku koji ispunjava uvjete koji proizlaze iz članaka 47. i 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima?

2. Isto tako, može li se navedenu odredbu tumačiti na način da sud zadnjeg stupnja države članice (Sąd Najwyższy (Vrhovni sud)), u čijem tročlanom sastavu zasjedaju suci od kojih su dvojica suci koje je predsjednik koji vodi taj sud bez njihova pristanka raspoređio na dužnost iz njihova matičnog vijeća tog suda u vijeće tog suda nadležno za razmatranje predmeta a da prije toga nisu imali mogućnost da protiv odluke o raspoređivanju podnesu pravni lijek nepristranom i neovisnom sudu u postupku koji ispunjava uvjete koji proizlaze iz članaka 47. i 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, nije neovisan i nepristrani sud, prethodno ustanovljen na temelju zakona, koji pojedincima omogućuje djelotvornu pravnu zaštitu u područjima obuhvaćenim pravom Europske unije?

Navedene odredbe prava Unije

Članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima; članak 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima

Navedene odredbe nacionalnog prava

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Ustav Republike Poljske): članak 186. stavak 1.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Zakon o Vrhovnom sudu od 8. prosinca 2017.) (u daljnjem tekstu: Zakon o Vrhovnom sudu): članak 3., članak 10. stavak 1., članci 23., 24., 25., članak 26. stavak 1., članak 27.a, članak 35.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 2022 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Odluka predsjednika Republike Poljske od 14. srpnja 2022. – Poslovník Vrhovnog suda): članak 80. stavak 12.

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Zakon od 27. srpnja 2001. o organizaciji redovnih sudova): članak 22.a

Sažeti prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Žalbu u kasacijskom postupku koju razmatra Sąd Najwyższy (Vrhovni sud) podnio je sudionik u postupku T.B. protiv rješenja Sąda Okręgowog w Poznaniu (Okružni sud u Poznanju, Poljska) od 9. rujna 2019. donesenog u predmetu povodom zahtjeva osobe C.B. uz sudjelovanje osoba T.B. i D.B. za podjelu zajedničke imovine i raspodjelu nasljedstva.
- 2 Odlukom od 2. ožujka 2023. za razmatranje te žalbe imenovan je tročlani sastav Izbe Cywilne Sądu Najwyższego (građansko vijeće Vrhovnog suda) koji se sastojao od sudaca od kojih su dvojica suci Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) (suci B.B. i M.P.) s radnim mjestom u Izbi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego (vijeće za radne i socijalne sporove Vrhovnog suda, Poljska) u čijoj su nadležnosti predmeti koji se bitno razlikuju od ovog predmeta i predmeta koji su u nadležnosti građanskog vijeća.
- 3 Sutkinja koja obnaša dužnost prve predsjednice Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) istovjetnim je odlukama (br. 25/2023 i br. 28/2023) od 15. veljače 2023. rasporedila suce Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) B.B. i M.B. na dužnost u građanskom vijeću Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) na određeno vrijeme od 1. travnja 2023. do 30. lipnja 2023. Raspoređivanje je izvršeno bez pristanka navedenih sudaca i bez ikakvog savjetovanja s njima. Nakon raspoređivanja na dužnost u građanskom vijeću, suci Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) B.B. i M.P. nisu oslobođeni obavljanja dužnosti (u uobičajenom opsegu) u vijeću u kojem imaju svoje radno mjesto.
- 4 Glavni temelj za imenovanje o kojem je riječ jest članak 35. stavak 3. Zakona o Vrhovnom sudu kojim se određuje da prvi predsjednik Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) može rasporediti suca (Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud)) da sudjeluje u razmatranju određenog predmeta u drugom vijeću te, uz pristanak suca, da na određeno vrijeme odlučuje u drugom vijeću. Raspoređivanje suca na dužnost u drugom vijeću, bez njegova pristanka, može se izvršiti na razdoblje koje nije dulje od šest mjeseci tijekom godine. Nakon isteka razdoblja raspoređivanja suca na dužnost u drugom vijeću, sudac poduzima radnje u predmetima koji su mu dodijeljeni u tom vijeću do njihova okončanja.
- 5 Odredbom članka 35. stavka 3. Zakona o Vrhovnom sudu izričito se ne predviđa da odluka o raspoređivanju suca na dužnost u drugom vijeću mora biti obrazložena. Odluke o raspoređivanju sudaca Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) B.B. i M.P. na dužnost u građanskom vijeću ne sadržavaju obrazloženje. Iz medijskih informacija proizlazi da su uvjetovane podrškom osoblju građanskog vijeća radi smanjenja broja neriješenih predmeta u tom vijeću. Sud koji je uputio zahtjev smatra da je to obrazloženje pogrešno jer su razlog za kašnjenje u rješavanju predmeta u građanskom vijeću Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud)

učinci takozvane reforme pravosuđa koja se posljednjih godina provodi u Poljskoj. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, pravi put za rješavanje neriješenih predmeta u građanskom vijeću nije raspoređivanje na dužnost u tom vijeću sudaca s radnim mjestom u drugim vijećima Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) koji obično ne odlučuju u predmetima koji su u nadležnosti građanskog vijeća, nego imenovanje u to vijeće sudaca na prijedlog Krajowe Rade Sądownictwa (Državno sudbeno vijeće, Poljska, u daljnjem tekstu: KRS) koja je sastavljena pravilno i u skladu s Ustavom Republike Poljske.

- 6 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je za predmet od ključne važnosti činjenica da su odluku o određivanju sastava, kao i o raspoređivanju sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) B.B. i M.P. na dužnost u građanskom vijeću Sąda Najwyższego (Vrhovni sud), donijele osobe koje su na dužnost sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) imenovane u istim okolnostima kao i u predmetu C-487/19 W.Ż., a, s obzirom na dosadašnju sudsku praksu, sudski postupci u kojima sudjeluju takve osobe ništavi su jer povređuju pravo stranke na pošteno suđenje utvrđeno člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Osim toga, odluku KRS-a na temelju koje su predsjedniku Republike Poljske podneseni prijedlozi za imenovanje tih osoba na dužnost u relevantnom je dijelu pravomoćno poništio Naczelny Sąd Administracyjny (Vrhovni upravni sud, Poljska) presudom od 6. svibnja 2021. u predmetu II GOK 2/18. Stoga je puni sastav građanskog vijeća Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) rješenjem od 2. rujna 2021. uputio Sudu prethodna pitanja koja se odnose na posljedice tog poništenja i posljedice nedostataka u postupcima imenovanja tih sudaca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud). Sud Europske unije još nije donio presudu u predmetu C-658/22 koji je pokrenut tim rješenjem.
- 7 Odluka o raspoređivanju suca na dužnost u drugom vijeću Sąda Najwyższego (Vrhovni sud) u praksi je načelno diskrecijska. Odredbama Zakona o Vrhovnom sudu, kao ni odredbama bilo kojeg drugog zakona izravno se ne predviđa da se u pogledu takve odluke provodi sudski nadzor. Tu ocjenu ne mijenja činjenica da su neki suci raspoređeni na dužnost u građansko vijeće pokušali osporiti odluke o njihovom raspoređivanju pred KRS-om. Kao prvo, KRS nije sud ili pravosudno tijelo u bilo kojem značenju tih riječi. Kao drugo, kao što je to pojašnjeno u sudskoj praksi Sąda Najwyższego (Vrhovni sud), Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava, KRS, koji je uspostavljen u skladu s Ustavom z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Zakon od 8. prosinca 2017. o izmjeni Zakona o Državnom sudbenom vijeću i određenih drugih zakona), nije neovisno i nepristrano tijelo.

Sažeti prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 Dvojbe suda koji je uputio zahtjev odnose se, kao prvo, na to treba li odredbu članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, u situaciji u kojoj se odredbom nacionalnog

prava predviđa da sudac Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) s radnim mjestom u jednom vijeću Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) nadležnom za određenu vrstu predmeta može bez svojeg pristanka biti raspoređen na dužnost u drugo vijeće Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) nadležno za razmatranje drukčije vrste predmeta, tumačiti na način da se njome zahtijeva da sudac koji je raspoređen na dužnost u drugo vijeće Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud), radi zaštite njegove neovisnosti, ima pravo na podnošenje djelotvornog pravnog lijeka protiv odluke o imenovanju neovisnom i nepristranom sudu u postupku koji ispunjava uvjete koji proizlaze iz članaka 47. i 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

- 9 Kao drugo, te se dvojbe odnose na to je li nacionalni sud zadnjeg stupnja (Sāđ Najwyzszy (Vrhovni sud)) u čijem tročlanom sastavu zasjedaju dva suca koje je prvi predsjednik Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) bez njihova pristanka raspoređio na dužnost iz njihova matičnog vijeća tog suda u vijeće nadležno za razmatranje predmeta a da prije toga nisu imali mogućnost podnijeti pravni lijek protiv odluke o raspoređivanju nepristranom i neovisnom sudu u postupku koji ispunjava uvjete koji proizlaze iz članaka 47. i 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, u okolnostima poput onih u ovom predmetu, neovisan, nepristran sud prethodno ustanovljen na temelju zakona, koji pojedincima omogućuje djelotvornu pravnu zaštitu u područjima obuhvaćenim pravom Europske unije.
- 10 Ako Sud utvrdi da sudac koji je raspoređen na dužnost u vijeću koje nije vijeće u kojem je njegovo radno mjesto mora imati pravo na podnošenje djelotvornog pravnog sredstva protiv takve odluke nepristranom i neovisnom sudu u postupku koji ispunjava uvjete koji proizlaze iz članaka 47. i 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te da tročlani sastav Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) u kojem zasjedaju dva suca koji su bez svojeg pristanka raspoređeni u drugo vijeće a da prije toga nisu imali mogućnost podnijeti pravni lijek pod tim uvjetima nije neovisni i nepristrani sud, prethodno ustanovljen na temelju zakona, koji pojedincima omogućuje djelotvornu pravnu zaštitu u područjima obuhvaćenima pravom Europske unije u smislu članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, ispitivanje žalbe u kasacijskom postupku u tom će sastavu biti nedopušteno, a predsjednik Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) koji upravlja građanskim vijećem morat će izvršiti odgovarajuće izmjene u tom sastavu.
- 11 Povezanost ovog predmeta s pravom Unije jest dvojaka. Kao prvo, u nadležnosti građanskog vijeća Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) su predmeti u kojima se postavljaju pitanja povezana s tumačenjem i primjenom prava Unije. Stoga valja ispitati ispunjava li građansko vijeće ili njegovi sastavi koji uključuju suce koji su na dužnost u to vijeće raspoređeni iz drugih vijeća tog suda na temelju odluke prvog predsjednika Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) zahtjeve iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a, pri čemu je to ključno za sve predmete koje bi trebali razmatrati ti sastavi u građanskom vijeću. Kao drugo, odluke prvog predsjednika Sāda Najwyzszyjeg (Vrhovni sud) odnose se na suce tog suda s radnim mjestom u vijeću za radne i socijalne sporove u čijoj su nadležnosti

predmeti u kojima se postavljaju pitanja povezana s tumačenjem i primjenom prava Unije te stoga treba donijeti odluku o tome povređuje li se njihova neovisnost mogućnošću, predviđenom nacionalnim pravom i iskorištenom u ovom predmetu, da ih se bez njihova pristanka rasporedi na dužnost u drugo vijeće Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) a da im se ne osigura pravo na podnošenje pravnog lijeka protiv odluke o njihovu raspoređivanju nepristranom i neovisnom sudu u postupku koji ispunjava zahtjeve koji proizlaze iz članka 47. i 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

- 12 Sud koji je uputio zahtjev po analogiji se poziva na presudu Suda od 6. listopada 2021., W.Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – imenovanje) (C-487/19, EU:C:2021:798). Navodi da, iako raspoređivanje suca Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) bez njegova pristanka na dužnost u drugom vijeću tog suda na određeno vrijeme formalno ne predstavlja premještanje suca u drugi sud ili premještanje u drugi odjel istog suda, posljedice su gotovo jednako dalekosežne i gotovo jednako ozbiljne kao i posljedice premještanja. Tu ocjenu podupire činjenica da se sudac koji je iz svojeg matičnog vijeća raspoređen na dužnost u drugo vijeće Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) mora, s jedne strane, i dalje u punom opsegu baviti svojim predmetima u matičnom vijeću i, s druge strane, rješavati predmete u vijeću u koje je raspoređen. Osim toga, taj se sudac odjednom suočava s predmetima koji se razlikuju od predmeta kojima se dotad bavio i za čije je rješavanje uobičajeno pripremljen i osposobljen. Takvo raspoređivanje stoga predstavlja dalekosežnu prepreku sucu u obavljanju njegovih dužnosti, a opasnost od primjene takvog raspoređivanja u odnosu na suca može se koristiti kao sredstvo pritiska na njega, a time i kao sredstvo kojim ga se disciplinira i utječe na smjer njegova odlučivanja.
- 13 Sud koji je uputio zahtjev ističe da materijalna raspodjela predmeta između pojedinačnih vijeća Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) nije samo formalna i slučajna, nego je temeljito opravdana činjenicom da državni pravni sustav predstavlja temelj za različite vrste predmeta koje zahtijevaju različite kvalifikacije i različitu materijalnu pripremu. Sudac koji se kandidira za obnašanje dužnosti suca Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) navodi vijeće u kojem želi obnašati dužnost, a njegove se kvalifikacije tijekom postupka imenovanja ispituju s obzirom na to ispunjava li zahtjeve za rješavanje predmeta koji su u nadležnosti vijeća koje je naveo. U tom je kontekstu također važno da, u skladu s potrebnim standardom prava na sud, pojedinci mogu očekivati da će njihov predmet u fazi nacionalnog suda zadnjeg stupnja (Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud)) razmotriti sud sastavljen isključivo od meritorno nadležnih sudaca pripremljenih za razmatranje predmeta određene vrste, a ne sud sastavljen (i) od sudaca koji se uobičajeno bave drugom vrstom predmeta.